

GARMER & THESINGER EXPRESS

Maandelijks Nieuwsblad voor Garmerwolde, Thesinge en omstreken

45^e jaargang - mei 2019

Een oorverdovende stilte

Toen Herbert Koekkoek laatst vanaf de Lageweg dwars door de velden naar zijn boerderij op Bovenrijge liep, een wandeling van zo'n drie kwartier, zag hij een kieviet en twee scholeksters. Van oudere boeren hoort hij regelmatig dat vijftig jaar geleden in de Groningse weilanden horen en zien je verging in de lente. Gekrijs, gefluit, gekwetter en gefladder van alle kanten, het wemelde van de grutto's, kievieten, scholeksters en veldleeuweriken. Herbert: 'Dat je dacht, kan het niet een beetje minder? Maar nu, nu was het oorverdovend stil.'

De weidevogels zijn vrijwel verdwenen uit Nederland. Hoe komt dat? Is dat erg? En is er wat aan te doen? Een dag na de presentatie van een rapport van de VN, waaruit blijkt dat op korte termijn 15 procent van alle soorten (planten en dieren) uit zal sterven tenzij er nu radicaal wordt ingegrepen, zoek ik Herbert Koekkoek op in zijn prachtige stokoude boerderij aan de Bovenrijgerweg. Hij zet zich in voor het behoud van weidevogels in Noord-Groningen en wij Garmerwolders en Thesingers wonen midden tussen die weilanden.

Bioloog en kunstenaar

Herbert (71) heeft biologie gestudeerd in Nijmegen en onderzocht voor zijn afstuderen de ecologie van ongewerveld kleingedierte in het water: bloedzuigers, libellen en de larven van vliegen, muggen en kevers; oftewel de aanwezigheid van deze diertjes in relatie tot de waterkwaliteit. Hij ging lesgeven op scholen en leidde daarna aan de universiteit van Nijmegen en later Groningen eerstegraads biologieleraren op. Rond zijn vijftigste, met alwéer een reorganisatie in het verschiet, gooide hij ineens het roer om. Hij wilde dingen uit zijn handen laten komen, volgde een lascursus en begon stalen objecten te maken. Met succes, hij kon vanaf het begin zijn kunstwerken verkopen en werkt nu nog steeds als ijzerkunstenaar. Maar al vanaf zijn jeugd – hij groeide op bij Vught op een landgoed dat zijn vader beheerde – en tijdens zijn werk als bioloog was en bleef hij gefascineerd door de natuur. Vandaar zijn inzet om te redden wat er nog te redden is in ons rechtgestreken en platgewalste landje.

Herbert kijkt vanuit zijn fraai aangelegde tuin, waarin nog wel vogelgekwitter is te horen, uit over het oorverdovend stille Groningse weidelandschap (foto Koos van de Belt)

Cynisch of moedig voorwaarts?

Terwijl ikzelf nogal moedeloos word van de teloorgang van de natuur wereldwijd, wil Herbert daar nog niet aan: 'Vooral voor mijn eigen gemoedsrust wil ik niet cynisch zijn.' Want hij vindt dat hij, door zich in te zetten voor een deelprobleem op een klein stukje aarde, positieve dingen voor zichzelf en zijn omgeving kan doen. 'Ik weet dat alles, de politiek, het Europese landbouwbeleid met zijn subsidies, alleen maar gericht is op meer, en dan vooral op meer geld. De boeren zijn de klos; met al die regels, te lage prijzen voor eerlijk voedsel en die subsidies zitten ze ook vaak klem. Maar tegelijk merk ik dat ze het meestal goed begrijpen. Een enkeling schampert over de dinosaurïërs en dat niemand die toch mist, maar als ze een beetje nadenken en zien hoe alles nu achteruitgaat zijn ze heel blij dat ik kom. En ze kunnen ook de kennis die ik heb door mijn achtergrond en die ik nu nog steeds bijspijker – ik heb de afgelopen tijd nog drie proefschriften doorgewerkt – niet even binnenhalen, ze hebben het druk genoeg. Maar ze worstelen wel met vragen als: hoe kan ik beter natuurherstel uitvoeren en hoe valt dat te combineren met mijn bedrijfsvoering?'

Is het erg?

Zijn weidevogels belangrijk? Zijn ze niet ook een product van menselijk handelen? Tenslotte heb je zonder landbouw geen weilanden. Dat ligt gecompliceerd, maar feit is dat gevogelte dat eerder op de toendra's en de steppen leefde in de loop der eeuwen Nederland heeft ontdekt als een paradijsje met zijn kruidenrijke, sappige en uitgestrekte weides. Dat laatste vinden weidevogels fijn, ze willen graag een riant uitzicht en daarom komt een aantal ervan nu voornamelijk in Nederland voor. Scholeksters zijn eigenlijk waddenvogels, maar hebben ook belangstelling ontwikkeld voor lekkere kruidenrijke weides. En in de natuur hangt alles met alles samen: planten trekken insecten aan die voedsel zijn voor vogels, roofdieren eten weer vogels en de mens, die geniet ervan (en eet misschien ook eens een eitje of vogeltje).

De mens als onderdeel en aanjager van de evolutie, dat kun je accepteren, maar dan wel graag aanjagen op een verstandige, bescheiden manier. 'We vliegen hier in Nederland aardig uit de bocht', ziet Herbert. 'Door de ruilverkaveling, de intensieve bemesting en een zeer eenzijdige grassoort (Engels raigras) krijg je nu weer

andere dieren op je weilanden: ganzen. Dat zijn dan, naast kraaien en meeuwen, de nieuwe weidevogels. Maar een stuk lastiger met hun kaalvraat en hun onbescheiden bergen poep.' Ruilverkaveling en andere efficiëntie-gekte deden de bosjes en boompjes langs de sloten verdwijnen. Een veel te drastische verlaging van het grondwater (hier deels vanwege de bodemdaling door de aardgaswinning, maar vooral zodat de boeren met steeds zwaardere machines het land op kunnen) droogde de bovenste grondlaag uit. Met een dramatisch gevolg voor het leven in die toplaag: dat verdwijnt of trekt zich terug naar een diepere laag en dan kunnen de vogels er niet meer bij. Zonder bodemleven geen vogels. En ja, dat alles is ook jammer voor de mens, want een mooie en levendige natuur is toch heel wat gezonder en rustgevender dan die saaie industriële grasvlaktes? Het verdwijnen van de weidevogels uit Nederland is dus kwalijk. Herbert vervolgt: 'Dan gaan ze het verlies van de natuurlijke weilanden compenseren met georganiseerde natuur, zoals de Oostvaardersplassen. Laatst reed ik langs de Biesbosch over een dijk. Links van me aangelegde 'wilde' natuur, rechts bollenvelden (de meest bespoten akkers van Nederland) tot aan de horizon. Het was werkelijk bizar! Veel beter is, dat boerenland en natuur een geheel vormen en zo voor een afwisselend landschap zorgen, niet in geïsoleerde vakjes. Wat me ook is opgevallen: vijftig jaar geleden stonden natuurbeschermers en boeren met de koppen tegen elkaar. En nu staan ze met de rug naar elkaar en is er die rabiate scheiding tussen natuur en boerenland. Gelukkig wil Carola Schouten (de minister van landbouw) graag naar een natuur-inclusieve landbouw: een situatie waarin natuur en landbouw naast en met elkaar bestaan. De realiteit is momenteel (ook wereldwijd) vooral natuur-exclusief, met een strikte scheiding tussen natuurgebieden en landbouwgrond.'

Schouwen

Wat doet Herbert precies?

Een aantal agrarische natuurverenigingen (clubs van boeren en burgers die zich inzetten voor natuurbeheer, zoals het welbekende *Ons Belang*) zijn samengegaan in het Collectief Midden-Groningen (CMG) om de problemen wat centraler en grootschaliger aan te pakken. Een aantal leden is schouwer. Die controleren of de boeren zich aan de afspraken houden waarvoor ze subsidie krijgen. Zo is Garmerwolder Piet van Zanten schouwer voor akkerranden (bloemen! bekend van het Boer Goensepad!) en bekijkt Herbert Koekkoek tussen Thesinge en Delfzijl het land van boeren die meedoen aan weidevogelbeheer. In onze directe omgeving is daar op dit moment geen subsidie meer voor beschikbaar, omdat men het als een verloren zaak beschouwt. Herbert legt dat weidevogelbeheer uit: 'Die boeren stemmen hun maai-beleid af op de weidevogels. Ze verhogen het waterpeil op plekken waar ze een toename van weidevogels kunnen verwachten. Ook zaaien ze een deel van een weiland in met kruiden die aantrekkelijk zijn voor insecten. En ze bemesten hun land met vaste mest om het aantal rode regenwormen te verbeteren.'

In de luwte van hun boerderij is het voor Herbert en Nellian genieten van de vroege voorjaarszon (foto Koos van de Belt)

Grinnikend: 'Als ik aankom zie ik er eerder uit als een ambtenaar met een stapeltje papieren onder mijn arm dan als collega-boer. Maar ik ben overal van harte welkom. Dat doet me goed, helpt tegen het cynisme en geeft hoop dat er misschien toch nog wat te redden valt. Veel boeren worden er zelf ook hopeloos van: *we doen er alles aan, maar het helpt niets* ... Intussen weet ik alles van regenwormen en kruiden en hoop zo de boeren te kunnen helpen. Bijvoorbeeld door ze te wijzen op een sloot waar ze aan beide kanten land hebben. Als ze daar het water met een simpel schot verhogen worden de velden vochtiger, wat kruiden bevoordeelt en het gras wat terugdringt.'

Herbert vervolgt: 'Dit is een van de grootste problemen: opgejaagd door de *ratrace* naar nog meer melk (terwijl we al sinds de jaren zestig een overschot hebben en de melkprijs structureel te laag is) heeft men overal het eiwitrijke Engelse raaigras gezaaid. Dat is zodenvormend en sluit de grond af. Vroeger hadden we hier ook pollenvormend gras met ruimte voor kruiden; de vogels kunnen dan ook makkelijker bij de wormen. Die kruiden bloeien om beurten en trekken insecten aan, het voedsel voor de weidevogels. Daarnaast haalden de vogels ook insecten uit de inmiddels vrijwel geheel verdwenen bosjes langs de sloot- en weideranden. En weet je wat het leuke is? Die kruiden zijn een apothekerskast voor de koeien. Een hoop stoffen, zoals bijvoorbeeld magnesium, graasden ze vroeger zelf, nu moeten ze het via voedsel supplementen krijgen. En door zo'n gezond dieet werkt de spijsvertering beter en is de melkproductie nauwelijks lager en de koe gezonder.'

Herbert laat me een lange lijst zien waarop hij de kruiden die het goed doen op de Groninger klei heeft geordend, met hun betekenis voor de koe. 'En wat betreft die regenwormen: die hebben veel meer aan de ouderwetse stalmest dan aan die moderne vloeibare gier. Daarnaast blijkt het, nota bene omwille van het milieu, door de overheid afgedwongen injecteren van gier al helemaal de pest voor het bodemleven.'

Hij vertelt dat er wat proefprojecten lopen, een viertal weides is ingezaaid met een kruidenrijk mengsel, een vijfde wordt 'doorgezaaid', dat wil zeggen dat er vóór het inzaaien niet geploegd of gefreesd wordt. Bij het frezen wordt de bodem namelijk nogal verstoord en moet je telkens weer opnieuw beginnen. Opgetogen: 'En die projecten betalen de boeren voor een deel zelf!' Ook is hij erg blij met steun van de hogeschool in Leeuwarden (Van Hall Larenstein) die graag meewerkt aan een onderzoek naar waarom sommige proefweides soms niet lekker willen groeien – mogelijk door de te rijke Groninger klei. Een gedegen wetenschappelijk onderzoek blijkt financieel (nog) niet te realiseren, overheidsgeld is vooralsnog moeilijk aan te boren. Maar de CMG laat zich niet op de kop zitten en gaat het toch uitvoeren.

Als boeren een stuk land (tijdelijk) niet gebruiken kunnen ze dat nat maken, met pompen of door het af te graven, om er zo weer kruidenrijk weiland van te maken. Plas-dras heet dat. Zo kunnen de vogels gemakkelijker aan insecten en wormen komen. Want eerlijk is eerlijk, de koeien en de trekkers hebben natuurlijk wel last van die natte zoi, dus het is lastig om zomaar productieland te verdrassen.

Verbetering

Ten slotte heeft Herbert nog wat goed nieuws: 'Er is ook wel wat verbeterd hoor. Door het schonere oppervlaktewater zie je bepaalde vogels weer meer, zoals de aalscholver, de lepelaar en de ijsvogel. In onze omgeving is de bruine kiekendief ook helemaal terug en zelfs de velduil broedt hier soms weer. Ook de ooievaar is, dankzij een broedprogramma in Overijssel, goed terug in ons land.'

Petje af voor Herbert zijn werk. Tegen de somberheid en het cynisme schouwt hij zich een slag in de rondte, wie weet horen we over een paar jaar, althans rond onze dorpen, weer het blij en altijd weer ontroerende gekwetter van onze gevederde lotgenoten. Weidevogels dankzij de mens, die net op tijd inzag dat ze moesten blijven.

Jan Ceulen

60 jaar vrijwilliger: Ties Kalk krijgt een lintje

Zo rond Pasen meldde de dochter van Ties Kalk, Hanny vanuit Panama, dat zij en haar man Gijs naar Nederland zouden komen, omdat haar schoonvader Daan Hoogerkamp zou worden geëerd met een lintje. Aldus geschiedde. Uiteraard bezochten ze ook Ties aan de Rijksweg. De avond van 25 april werd er gezamenlijk gegeten. Toen bleek dat niet alleen Hanny's schoonvader geëerd zou worden. Met alle activiteiten van vader Kalk in het hoofd waren zijn dochters aan het organiseren gegaan. En het was gelukt! Vader Ties kreeg te horen, dat ook hij de volgende dag een lintje zou krijgen. Dit was een geweldige verrassing. Op het stadhuis in Groningen kregen de heren uit handen van burgemeester Den Oudsten hun lintje. Een leuke bijeenkomst in ongedwongen sfeer. Ties is geridderd voor ruim 60 jaren vrijwilligerswerk. En hij is tot op dit moment actief!

De Goede Vangst

Toen Ties als jongeman met zijn ouders in Garmerwolde kwam wonen werd hij eerst lid en al snel bestuurslid van Hengelvereniging 'De Goede Vangst'. Eerst besturen op lokaal niveau, maar op een gegeven moment ook regionaal en zelfs landelijk. Toen er gedoe bleek te zijn in het rayon Onderdendam – waar Garmerwolde bij hoorde – was men van mening dat Ties Kalk daar orde op zaken moest stellen. Dat lukte en van het een kwam het ander.

De molens

In eerdere kranten van de G&T heeft het ook al gestaan: Ties Kalk is al 35 jaar vrijwillig molenaar. De liefde voor molens is hem met de paplepel ingegoten: hij is geboren als kleinzoon van een molenaar in Thesinge. Vanuit zijn werkzaamheden bij het EGD (Elektriciteitsbedrijf voor Groningen en Drenthe) – eerst in de groothandel van elektrische apparatuur, later in de voorlichting – is hij betrokken geraakt bij het Gilde van Vrijwillige Molenaars. Na een lezing te hebben gehouden over de verschillen tussen de oude en de nieuwe molens was het duidelijk. Ties heeft toen de opleiding tot vrijwillig molenaar gedaan en in 1984 het getuigschrift daarvoor gehaald.

In de loop der jaren heeft Ties Kalk binnen de Molenstichting diverse bestuursfuncties gehad. Na het afronden van de fusie tussen de molenstichtingen Hunsingo, Favelingo en Westerkwartier tot de Stichting De

Daan Hoogerkamp en Ties Kalk (foto Hanny Kalk)

Groninger Poldermolens (2015) heeft hij zijn activiteiten als bestuurslid beëindigd. Als molenaar is hij nog altijd zeer actief. De liefde voor molens is inmiddels overgedragen op de (klein)kinderen.

Biljarten

Als we alle vrijwilligersfuncties willen benoemen zijn we nog wel even bezig. Wel moet biljartvereniging De Driebond nog ter sprake komen. Daar organiseert Ties al 25 jaar de competitie binnen de club, tot groot genoegen van de leden. Een lintje binnen hun gelederen wordt zeer op prijs gesteld – welke vereniging kan dat nou zeggen?

Marian Baarda

Groen licht voor dorps huis De Leeuw

Het contract met de NAM betreffende de gelden voor versterking en nieuwbouw van het dorps huis, samen ruim acht ton, is eindelijk getekend! Op vrijdagmiddag 17 mei was de feestelijke ondertekening van de aannemingsovereenkomst tussen het dorps huisbestuur en aannemer Havenga. Zo'n twintig mensen kwamen naar Het Geweide Hof te Garmerwolde om het heuglijke feit bij te wonen.

De ondertekening van de aannemingsovereenkomst door (v.l.n.r.) Peter Havenga, Henk Vliem, Karin Lugtmeier en Harm Derk Tammeling (foto Sieb-Klaas Iwema)

Na het welkomstwoord door Jano van Gils namens de NCG (Nationaal Coördinator Groningen) vertelde Karin Lugtmeier als voorzitter van het dorps huisbestuur over de lange weg die is afgelegd. 'Ik werd in 2012 voorzitter van Stichting Dorps huis Garmerwolde. Blijkens de notulen van november 2012 werd er toen al gesproken over het opfrissen van de grote zaal. In het eerste plan voor een frisse look was sprake van een budget van drie ton.

Je wilt er zijn voor het dorp, het dorps huis heeft een spilfunctie. Dit betekent dat we moesten zorgen voor een duurzaam dorps huis met een betaalbare prijs voor de dorpingen. Om de prijs te drukken werd gedacht aan verhuur van werkruimte aan zzp'ers. Bij de eerste plannen rekenden we op subsidie van de NAM. Maar nee hoor, dat deden ze niet meer. Toen kwamen de zogenaamde koppelkansen in beeld: versterking en aardbevingsschade voor rekening van de NAM en overige wensen op kosten van de stichting. Er kwam heel wat overleg en papierwerk aan te pas. Een hele klus voor iemand die een baan heeft: veel vergaderingen zijn overdag. De NAM vraagt zo verschrikkelijk veel van mensen die er geen kaas van hebben gegeten! Gelukkig kreeg ik hulp van de heren van het bouwteam onder de bezielende leiding van Henk Vliem. Deze mensen hebben heel veel werk verzet. Dankzij de uitstekende onderlinge verstandhouding hebben we het volgehouden, maar menigmaal stonden we op het punt het bijltje erbij neer te gooien. Nu ligt er een begroting van 1,4 miljoen. Iedereen hartelijk bedankt. Ik ben er supertrots op!

Vervolgens werd de aannemingsovereenkomst ondertekend. De uitvoering kan beginnen!

Hillie Ramaker-Tepper

Lotus uitvaartverzorging en -begeleiding

Nellian Dijkema en medewerkers

Bovenrijgerweg 19 | 9797 TD Thesinge | 06 53767142 | www.lotusuitvaart.nl

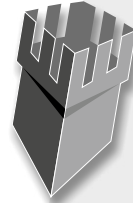

informatie en vormgeving rondom de dood: Schoolholm 3, Groningen

TIMMERBEDRIJF RIDDER

LUDESTRAAT 15
9797 PM THESINGE

A.J. RIDDER
M. 06 1569 2503

ONDERHOUD
VERBOUW
RENOVATIE
RESTAURATIE

INFO@TIMMERBEDRIJFRIDDER.NL

WWW.TIMMERBEDRIJFRIDDER.NL

HOEKSTRASERVICE

THESINGERLAAN 3
9797 TE THESINGE

050- 302 19 77
HOEKSTRA4IN1.NL

VOOR ALLE ONDERHOUDSWERKZAAMHEDEN
VOOR UW AUTO EN TUINMACHINE,
WAARBIJ SERVICE EN KWALITEIT TEGEN
EEN BETAALBARE PRIJS VOOROP STAAN!

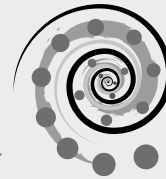
OOK VOOR VERKOOP EN STALLING!

AvecPlezier | Remco de Raad |

Catering | Wijn en spijs | Hapjes | Thuis diner | Freelance |
06 837 994 44 | info@avecplezier.nl | www.avecplezier.nl

Vrijblijvend informatie over
'afscheid bij leven' of
'troost-eten' ~
presentatie Uitvaart,
wat moet, kan en mag? ~
verzekeringscheck en
voorgesprek ~

Onder Ons

afscheid en uitvaart
samen in eigen hand

06 1998 50 15 melden van een overlijden kan dag en nacht

Mariele Mijnlief • info@onderonsuitvaart.nl • www.onderonsuitvaart.nl

Jo's

knipperij

Jo's knipperij
Jolanda Bol, Moeshorn 7, Thesinge
M 06 20283916
knippen op afspraak

Jelle van der Veen
Montagetechniek

- Centrale verwarming
- Waterleiding
- Electra
- Gas
- Sanitair
- Riolering
- Dak- en zinkwerken

www.jellevanderveen.nl
Thesinge 050 - 302 48 30 / 06 - 303 69 109

haarstudiosolitaire.nl

haarstudio
solitaire
Ten Boer

Boek nu online uw afspraak
www.haarstudiosolitaire.nl
Peter & Zuzan Schoonbergen
Wigboldstraat 6 - Ten Boer
Tel. 050 302 21 51
haarstudiosolitaire@gmail.com

Voor al uw
aardbevings-
schade
Onderhoud
Verbouw
Kozijnen

JAN BOSS
timmerbedrijf

Rijksweg 13
9917 PS Wirdum
jan@timmerbedrijfjanboss.nl
www.timmerbedrijfjanboss.nl

0596 572351
06 55165522

Bouwend Nederland
de vereniging van bouw- en installatiebedrijven

RITSEMA

Sierbestrating

AANBIEDING AANBIEDING AANBIEDING AANBIEDING

Bornholmstraat 4
9723 AX Groningen
050-3138600

Olgerweg 17
9723 EA Groningen
info@ritsema-sierbestrating.nl

www.ritsema-sierbestrating.nl

Koningsdag Garmerwolde en Thesinge

Het Oranjecomité van Garmerwolde had de activiteit in Het Geweide Hof gepland. Met het hijsen van de vlag en het zingen van het Nederlands en Gronings volkslied werd de middag geopend. In de schuur waren de vrijmarkt, een springkussen en spelletjes. De hoofdattractie was *samen eten maken*; zowel jonge jeugd als jonge ouderen hebben met veel plezier gevulde eieren, smoothies, borrelhapjes, soep enzovoort gemaakt. Alles ging op: met veel plezier gemaakt, met nog meer plezier opgegeten. Allen werden bedankt, zowel voor de locatie als de hulp van de vrijwilligers.

Sieb-Klaas Iwema

In Garmerwolde werd gebakken, gesmikkeld en geschminkt (foto's Sieb-Klaas Iwema)

Lammert Plijter leidt, als tambour-maître, muziekkorps De Bazuin uit Groningen in ganzenpas over 't Klapke; het koningsfeest is begonnen (foto Koos van de Belt)

Special Open Thesinge

Zaterdag 8 juni is alweer de derde editie van Special Open Thesinge.

Bij dit ruiterevenement gaat het erom dat ruiters schitteren als wereldsterren. Iedereen rijdt in een mooi pak in een echte witte dressuuring en alles is feestelijk aangekleed als bij de wereldkampioenschappen. Iedere ruiter rijdt naar eigen kunnen. Het belangrijkste is het applaus van het publiek, dat direct aan de ring mag zitten.

Bij Special Open Thesinge gaat het om succeservaringen. Deze dag is een feest.

Nieuw dit jaar is de Inclusief-editie. Ruiters met en zonder beperking rijden al zolang als de manege bestaat samen. Omdat dit de kern van de manege is wordt SOT 2019 een editie waaraan iedereen die bij Martini Manege rijdt mee kan doen. We weten na een diplomadag op 14 juli 2018 en drie dressuur-/springavonden in

2018 en 2019 dat *Inclusief* alles nog leuker maakt. Voor iedereen.

Bent u nieuwsgierig naar het evenement? Dan bent u 8 juni aanstaande van harte welkom op Martini Manege. We starten om 10.00 uur. Rond 15.15 uur sluiten we af met een speciale prijsuitreiking op een extra groot podium waar voor iedereen een plek is. Volg ons op Facebook via 'Special Open Thesinge'.

Petra Datema

Veur Aaltied / Tegen de tijd (5)

Als u dit stukje leest is toneelstuk *Tegen de Tijd* alweer verleden tijd. Voor de laatste keer geeft Jakob van der Woude in deze krant historische informatie over een van de personen die in het stuk voorkwam, dit keer dominee Petrus Buisman, de rol die Jakob zelf speelde.

Dominee Petrus Buisman kwam, na slechts een jaar in het dorp Serooskerke (Walcheren, Zeeland) gestaan te hebben, in 1827 naar Thesinge. Op 25 mei 1800 werd hij geboren in Emden. Daar kwam ook zijn eerste liefde Folkerdina van Borssum (12 juni 1807) vandaan. Na hun trouwen kwam al vrij snel het eerste 'telgje' (kindje). Het bleek niet levensvatbaar en stierf samen met de moeder in het kraambed op 16 november 1830. Folkerdina was slechts 23 jaar. De tweede liefde van dominee Buisman werd Elisabeth Janssonius, geboren in Uithuizen op

17 oktober 1804. Helaas herhaalde de geschiedenis zich. Moeder en kind stierven op 23 maart 1834 in het kraambed.

1834 werd voor dominee Buisman een heel moeilijk jaar. Niet alleen omdat hij zijn tweede vrouw en kind verloor maar het was ook het jaar van de Afscheiding. Een grote groep mensen (afgescheidenen, separatisten) verliet de hervormde kerk om zelfstandig verder te gaan in een kerkelijk verband. Veel later, pas in 1892, kreeg deze groep de officiële naam Gereformeerden en werd gesproken van de Gereformeerde Kerk in Nederland.

Het kleine Thesinge met 35 huizen en kleine tuinen op het terrein van een voormalig middeleeuws klooster telde in de dagen van de Afscheiding slechts 240 inwoners; als we de omliggende boerderijen en woningen meerekenen 400 inwoners. Bij de Afscheiding verliet meer dan de helft de Nederlands Hervormde

kerk en sloot zich aan bij de separatisten. Toch was het niet zo dat hervormden in Thesinge gingen verhuizen omdat ze naast 'afgescheidenen' woonden, of andersom. Het 'noaberschap' bleef gewoon bestaan.

Na alle jaren van strijd en liefdevol opkomend voor zijn oude, vertrouwde hervormde kerk en zijn geliefde gemeente, overleed dominee Buisman op 39-jarige leeftijd. Hij ligt samen met vrouwen en kinderen begraven op het kerkhof van Thesinge. Op zijn graf staat:

*Zwijgt Gode stil en amen
Hier rustten nu te zamen
Eén vader, twee moeders en twee kind'ren
Drie echtgenoten lief en waard
Doch niet geschapen voor deez' aard
Wie zou Gods raad verhind'ren?*

Jakob van der Woude

Legodarische actie

Halverwege mei verschenen er allemaal legoblokjes in scheuren van publieke gebouwen in het aardbevingsgebied. Een actie van JongerenTop Groningen. De Top heeft als doel om jongeren een stem te geven in grote vraagstukken: vraagstukken en beslissingen waar zij het langste mee moeten leven. Ook willen ze een ander geluid laten horen uit het aardbevingsgebied, want Groningen is meer dan alleen schade en aardbevingen.

De organisatie hoopt dat met name jongeren in de hele provincie het voorbeeld volgen en zelf legoblokjes in bijvoorbeeld hun eigen huis plaatsen en dit delen met #Legodaris, om zo op een ludieke manier aandacht

te krijgen voor het initiatief JongerenTop. Zo kunnen jongeren letterlijk laten zien dat zij invloed willen op hun eigen leefomgeving. De JongerenTop wordt gehouden op 7 juni en dan gaat de organisatie samen met 1000 jongeren tussen de 12 en 18 jaar aan de slag met de toekomst van het gebied tijdens het JOT Festival.

De organisatie van JOT heeft deze actie niet zelf bedacht. De Duitse kunstenaar Jan Vromann reisde jaren geleden al drie jaar de wereld over om afbrokkelende gebouwen te repareren met 's werelds meest populaire speelgoedblokjes. Inmiddels heeft Jan Vromann, woonachtig in Berlijn, in meer dan veertig steden over de hele wereld kapotte gebouwen en afbrokkelende muren voorzien van Lego *street art*.

Dus jongeren van Garmerwolde en Thesinge: doe mee! Laat een kleurrijk en ander geluid uit onze dorpen horen, wees een voorbeeld zodat anderen volgen en er nog heel veel Lego vanuit Groningen de wereld overgaat met #Legodaris.

Voor meer informatie over het JOT Festival, de Legodarische actie en over de JongerenTop Groningen kun je contact opnemen met Wini Weidenaar via 06 12 362 259, wini@jongerentopgroningen.nl of met Marian van Voorn 06 18 319 635, marian@jongerentopgroningen.nl.

Wini Weidenaar

Doe mee! Plaats Legoblokjes in een scheur en deel dit met #Legodaris (foto JongerenTopGroningen)

Landbouwmecanisatiebedrijf

OUDMAN Thesinge BV

Voor al uw tuin- en parkmachines
kunt u natuurlijk ook terecht bij
Oudman Thesinge BV
(erkend Husqvarna dealer)

Oudman Thesinge BV | G.N. Schutterlaan 10, 9797 PC Thesinge
Tel: 050-3021321 of 06-46192601 | Fax: 050 - 3023717

Een onvergetelijk hoor- en schouwspel in Thesinge

In tien Groninger kerken vindt dit jaar het project 'Veur Aaltied' plaats. Ook Thesinge deed daaraan mee: op vrijdag 17, zaterdag 18 en zondag 19 mei werden in en rond de Kloosterkerk in totaal vijf voorstellingen gegeven van het veelzijdige theaterproject *Tegen de Tijd*. Het feit dat alle vijf voorstellingen stijf uitverkocht waren, zegt genoeg over de kwaliteit van dit spektakel.

Het begrip 'tijd' is zoals bekend rekbaar, je kunt er alle kanten mee op. Dat was goed te merken in *Tegen de Tijd*. Gebeurtenissen uit verschillende eeuwen werden door elkaar gehusseld, en wat in dromen vaak gebeurt – dat je tegelijkertijd op verschillende plaatsen en tijdstippen kunt zijn – zag het publiek hier voor zijn ogen gebeuren. Het stuk vertelt de bewogen geschiedenis van het dorp Thesinge, waarin twee plaatsen een belangrijke rol hebben gespeeld: het klooster Germania en de Tackenborg. Van het klooster zijn Felicitas en de non Stine Dutmer bekend, van de borg kasteelheer Coppen de Mepsche. Felicitas was de patroonheilige van het klooster. Haar zeven zonen werden voor haar ogen onthoofd, omdat ze haar christelijke geloof niet wilde afzweren. Stine Dutmers is bekend van de schitterend geïllustreerde getijdenboeken, en de boze Coppen de Mepsche van de Tackenborg ligt begraven in de Kloosterkerk.

In *Tegen de Tijd* komen al deze elementen uit de geschiedenis van Thesinge bijeen. De bezoekers werden vooraf door jongelui langs een aantal kraampjes op het kerkhof geleid. Daar maakten ze kennis met onder andere een biddende Stine, de zonen van Felicitas, een Boom der Waarheid en fluisterende Witte Wieven, die alle zouden terugkeren in de voorstelling in de sfeer- vol uitgelichte kerk. Het hele verhaal navertellen voert te ver. Maar omdat alle personages en hun wederwaardigheden bekend voorkwamen, kreeg je een prachtig beeld van de roerige en soms bloedige geschiedenis van ons dorp.

Wat het meest tot de verbeelding sprak was de inzet en het spelgenot van alle 60 vrijwilligers. Onder regie van Ben Smit brachten zij een weergaloos spektakel. De acteurs speelden vol overtuiging, muziek en zang waren betoverend, en de schitterende lichtshow ondersteunde het drama overtuigend. Kortom: een onvergetelijke gebeurtenis die nog eens ondersteund werd, ook tijdens de nazit, door schitterend weer. Het is indrukwekkend wat in zo'n klein dorp door samenwerking, spelvreugde en inzet bereikt kan worden. Petje af voor alle vrijwilligers! Petje af voor Thesinge!

Ton Heuvelmans

Arno van der Heyden maakte voor PodiumTV een item over de voorstelling *Tegen de Tijd*. Je kunt deze terugkijken op www.podium.tv/nl/201905221700/toneelmeesters/aflevering-112/veur-aaltied.

▲ Het publiek werd welkom geheten door Jan Tenema, knecht van Coppen de Mepsche, met het verzoek gescheiden (mannen en vrouwen apart!) van elkaar plaats te nemen in de kerk (foto Koos van de Belt)

◀ De Witte Wieven: soms ook zwart ... zeggen ze (foto Metha Nijkamp)

▼ Frans en Stine ontdekken het zegel (foto Simone Bouwstra)

Uw gecertificeerde hoofdaannemer voor herstel aardbevings schade

Oude Rijksweg 11
9798 PA Garmerwolde
050-5416501
06-53267250
www.havenga.com
info@havenga.com

Bouwend Nederland
de vereniging van bouw- en infrabedrijven

1964 2014

HAVENGA
BOUW v.o.f.

renovatie onderhoud nieuwbouw verbouw

Op 3 mei vonden er filmopnames plaats van de karavaan van de theaterobjecten van Patricia Suer (foto Buddy Hermans)

Kandidaat-notaris zet mensen tot nadenken

Woensdagmorgen 15 mei was mr. Marieke Poort gast en spreker bij Noaberstee. Marieke is mediator en kandidaat-notaris bij Emmius Notarissen, met vestigingen in Ten Boer, Bedum, Delfzijl en Appingedam.

Ruim dertig dorpsgenoten en een enkele niet-Thesinger, lieten zich deze ochtend informeren en adviseren over notariële en juridische zaken. Dit is zo ruim omvattend, dat we ons hebben beperkt tot de vragen die er bij de bezoekers leefden. Dit leek ons dé manier, om er een constructieve en zinvolle ochtend van te maken voor de aanwezigen. Marieke wist wel raad met de vragen. Inlevend als ze is, gaf ze enthousiast en in eenvoudige bewoordingen uitleg. Zo nu en dan verduidelijkte ze haar woorden met een tekening.

Levenstestament, erfenis en voogdijschap
Vroeg of laat krijgen we er allemaal mee te maken: het moment dat we onze laatste adem uitblazen. Hoe ons levenspad tot dat moment zal zijn, weten we niet. Er kunnen zich situaties voordoen dat je zelf, tijdelijk of voorgoed, geen beslissingen meer kunt nemen. Wie neemt er dan beslissingen? En wie zorgt ervoor dat je belan-

gen goed worden behartigd? Om zelf de regie te houden kun je, voor het zover is, zaken vastleggen in een levenstestament. Hierin kun je vastleggen door wie, en op welke manier, jouw financiële, medische en persoonlijke zaken geregeld moeten worden, als jij dat zelf niet meer kunt.

Als je overlijdt laat je nabestaanden achter: kinderen, een partner, familie, vrienden en/of huisdieren. Maar je laat ook een erfenis na. Dat zijn jouw bezittingen en schulden. Wat betekent jouw overlijden voor jouw nabestaanden en jouw erfenis? En wat te doen als je een erfenis moet afwickelen?

En, heb je er weleens over nagedacht wie zich over jouw minderjarige kinderen ontfermt, als jij zelf niet meer in staat bent om voor hen te zorgen? En erger nog, als jij en je partner tegelijkertijd komen te overlijden? Het kan een hele geruststelling zijn, als het voogdijschap goed is geregeld.

Tegenwoordig zitten veel mensen op Sociale Media zoals Facebook, Twitter, YouTube, Schoolbank enzovoort. Velen staan er niet bij stil, maar wie beheert deze Sociale Media als de gebruiker komt te overlijden? Weet degene die de nalatenschap gaat afhandelen de wachtwoorden?

Regel het op tijd

Zomaar een greep uit de scenario's die op deze Noaberstee-ochtend aan bod kwamen. Met duidelijk kennis van zaken, geeft Marieke veel verheldering. Bij veel bezoekers zijn de ogen geopend en ze hebben plannen om een afspraak te maken met Marieke. Ik hoop dat het niet bij plannen blijft, maar dat er daadwerkelijk een afspraak wordt gemaakt. Want wees nou eerlijk. Je auto-, huis- en zorgverzekering heb je waarschijnlijk prima geregeld. Terwijl het maar de vraag is of je er ooit gebruik van maakt. Maar in ons leven is één ding zeker. Eens komt de tijd dat wij voorgoed onze ogen sluiten. En wat geeft het dan een gerust gevoel om te weten, dat je alles goed hebt geregeld.

Ook jij kunt een afspraak maken met Marieke of één van haar collega's. Ze zijn te bereiken via telefoon 050 302 1202. En, op een avond in september komt Marieke nog eens langs in dorps-huis Trefpunt. Later meer hierover. Ik hoop dat we met elkaar nog heel lang en met veel plezier ons levenspad mogen vervolgen.

*Janna Hofstede,
contactpersoon en coördinator Noaberstee*

Oproep Zummerspeulen

Voor de zomerspeulen op 22 en 23 augustus hebben we wederom wat spullen nodig. Thema dit jaar is cowboys en indianen. Zondag 30 juni gaan we met de kinderen attributen maken ter aankleding van het sportveld. Hiervoor en voor de speldagen zelf hebben we het volgende nodig:

- grote kartonnen dozen (van schoenen en huishoudelijke apparaten bijvoorbeeld)

- oude lakens/dekbeddovertrekken/gordijnen en andere stoffen
- lege blikken
- vogelveren
- lege wc-/keukenrollen
- verkleedkleden cowboys/indianen (komen niet retour)
- cowboy-/indianenattributen
- klappertjespistolen
- effen T-shirts (kinder- en volwassenmaten)

Aanmelden voor het knutselen op 30 juni kan tot 23 juni per mail: zummerspeulen@gmail.com. Aanmelden voor de zomerspeulen kan tot 9 juni via www.thesinge.com/zummerspeulen. Ben je 15 jaar of ouder en lijkt het je leuk om (een van) deze dagen te helpen? Mail dan naar zummerspeulen@gmail.com.

Anita van der Veen

Naar het MuzeeAquarium in Delfzijl

Op donderdag 9 mei zijn we vanuit Garmerstee met 24 personen (10 heren en 14 dames) in zes auto's naar het MuzeeAquarium in Delfzijl geweest. Vertrek om kwart voor twee vanaf de Agrishop.

Na de ontvangst met koffie, thee en een koekje leidt de gids ons naar het rariteitenkabinet met onder andere een kruidnagelschip. Als je je neus tegen het glas houdt, kun je het nog ruiken! Vervolgens bewonderen we allerlei schelpen, stenen, fossielen en mineralen in prachtige kleuren en vele vormen en maten. Het pronkstuk is een grote doopvontschelp van meer dan tweehonderd kilo.

Uiteraard is er ook een afdeling scheepvaart met vele scheepsmodellen, schilderijen, een duiker in duikerpak, navigatieapparatuur, een kamer van de marconist, enzovoort. Egbert Post blijkt de morsetekens nog niet te zijn verleerd.

Ook het graven van het Eemskanaal en de Tweede Wereldoorlog worden belicht. Verder zien we het meest noordelijke hunebed van Nederland, gevonden bij Heveskes, een oude waterput, oude munten ... te veel om op te noemen.

Tot slot begeven we ons naar de originele Duitse bunker met aquaria gevuld met vissen en andere zeedieren van de Waddenzee en de Noordzee. Een bak met roggen trekt onze aandacht: een rog zwemt boven in het water meerdere keren onze kant op, de ogen en de tekening van de huid zijn duidelijk te zien. Als ie zich omdraait, kunnen we de witte onderkant bewonderen. Een fascinerend gezicht, je blijft er naar kijken.

Het is al over half vijf als we weer in de auto's stappen en in optocht naar Termunten rijden om een visje te eten bij Landman. Zo'n gezamenlijke maaltijd is altijd een succes. Rond half

De rog is duidelijk niet schuw en laat zich van alle kanten bewonderen (foto Sieb-Klaas Iwema)

negen is iedereen weer thuis en kunnen we terugkijken op een geslaagd uitje. De komende maanden gaan we op woensdagmiddag jeu-de-boulen. En wellicht maken we ook nog een uitstapje.

Hillie Ramaker-Tepper

Noordmannen in Thesinge

Zondag 12 mei werd de RTV-Noord radio uitzending *Noordmannen* rechtstreeks verzorgd vanuit Thesinge. Aanleiding daarvoor was het 50-jarig bestaan van de Stichting Oude Groninger Kerken. In Thesinge staan twee kerken die eigendom zijn van de stichting: de Kloosterkerk en de PKN-kerk. Directeur Peter Bruegel van de stichting was naar ons dorp gekomen om over de geschiedenis en de werkzaamheden van de stichting te vertellen. Het eerste uur werd uitgezonden rondom en in de PKN-kerk, waar Peter Heidema, als preses van de PKN-gemeente Garmerwolde/Thesinge Stedum en Ten Post, uitgenodigd was om over deze kerk te vertellen. Tijdens het reclameblok en het nieuws van negen uur wandelden presentatoren Wiebe Klijnstra en Eric Hulsegge naar de Kloosterkerk voor het tweede uur van hun programma. Daar werd druk gerepeteerd voor het theaterstuk 'Veur Aaltied'. Regisseur Ben Smit, meerdere toneelspelers en Peter Bruegel waren vanuit deze locatie te horen. Een uitzending die Thesinge weer fraai op de kaart heeft gezet. Gemist? De uitzending is terug te horen op www.rtvnoord.nl/radio/programma/20110/Noordmannen.

Koos van de Belt

Saskia Vaatstra, als toevallig passant van de kerk, in een geanimeerd rechtstreeks interview in het eerste uur van de uitzending (foto Koos van de Belt)

AGRI SHOP VERSWINKEL

Boerderijverkoop:

- groenten en fruit
- fruitmanden
- aardappelen
- scharreleieren
- vlees
- boerenzuivel
- salades en rauwkost
- brood

Dorpsweg 1 Garmerwolde
T 050 - 4042921
F 050 - 4042922

Goed en gezond van de boeregrond

HAAR EFFECT

Dames- en Herenkapsalon
HAAR EFFECT
Koopmansplein 6
Ten Boer
050-3023888

behandeling op afspraak

Dorpshuis "DE LEEUW"

Voor: Bruiloften
Feesten
Recepties
Vergaderingen
Zalenverhuur

Oude Rijksweg 6
Garmerwolde
info@dorpshuisdeleeuw.nl

VOOR AL UW LOON- EN GRAAF- WERKZAAMHEDEN

zoals: Slootonderhoud,
Maaikorven, Klepelmaaien,
Groot pak persen, Grondtransport,
Mest verspreiden en
Sleufkouter bemesten.

Loonbedrijf N. Groothoff

Lageweg 22 Garmerwolde
(050) 542 15 35

Massagepraktijk
Carla Winkelman

Ontspanningsmassage
Therapeutische massage
Sportmassage

Last van:
- stress
- slapeloosheid
- pijnlijke spieren
- rugpijn
- hoofdpijn
- of gewoon zin in ontspanning ?

G.N. Schutterlaan 7
9797 PA Thesinge
06 16 13 48 54

Dan bent u van harte welkom !

www.carlawinkelman.nl
info@carlawinkelman.nl

Mien Stek

Tuinontwerpen

Ook voor advies en klein onderhoud

Miranda Bosman
W.F. Hildebrandstraat 5
9798 PH Garmerwolde
Tel. 06-29967176
mienstek@gmail.com
www.mienstek.nl

magazijnstellingen.nl

NIEUW & GEBRUIKT
Palletstellingen
Legbordstellingen
Archiefstellingen
Kunststofbakken
Magazijnkasten
'TOP WAY' professionele
aluminium rolsteigers, trappen
en ladders, en nog veel meer...

Reinder van der Veen Magazijnstellingen b.v. Ten Boer
Nijverheidsweg 6, 9791 DA Ten Boer 050 - 302 4833
info@magazijnstellingen.nl

LOONBEDRIJF W. LODE

Bouwerschapweg 48 9791 TJ Ten Boer 050 - 5418610

Bij ons vindt u alles voor uw fiets!
Volop keuze in nieuwe en gebruikte fietsen.
Leverancier van o.a. Gazelle, Sparta, Rih,
Trenery en Loekie kinderfietsen.
Ook voor reparaties van alle merken.

Koopmansplein 13 - 9791 MD Ten Boer
050 3022995 - www.bobtweewielershop.nl

tweewielershop

Van der Woude

HOVENIERSBEDRIJF

*Sterk in het
hovenierswerk*

Uw adres voor
Aanleg
Beplanting
Bestrating
Boomverzorging
Schuttingen
Onderhoud
Vijvers

Lageweg 12 - 9798 TG Garmerwolde - Tel. 06 12154825
www.hoveniersbedrijfvanderwoude.nl

Oomkes

installatietechniek

• Gas • Water • Elektra • Verwarming • Dakbedekking • Zinkwerk • Sanitair •

*Ons vakmanschap
is uw comfort!*

Molenhorn 12,
9797 PV Thesinge
T • 050 - 302 34 07
F • 050 - 302 37 87
M • 06 23 101 161
info@oomkesinstallatietechnik.nl

Lid van
UNETO-VNI

Afscheid van drie stille krachten achter Trefpunt

Op vrijdag 10 mei heeft Trefpunt officieel afscheid genomen van Henri Schijf en Jan en Henny Mollema. Henri en Jan zijn meer dan 10 jaar bestuurslid geweest. Jan en Henny hebben in die jaren het dorps huis met grote inzet beheerd.

Tijdens de gezellige, drukbezochte avond haalde voorzitter Peter Heidema herinneringen op die de grote betekenis die zij voor het dorps huis hebben gehad illustreerden.

Inmiddels hebben ze alle drie een fraai kussen gekregen om lekker op uit te rusten. En om terug te denken aan het afscheid, want op het kussen is een groepsfoto van alle aanwezigen gedrukt. Een speciale rol was weggelegd voor Henny, die een naambord onthulde aan het pleintje voor het dorps huis.

Wie nu naar het Trefpunt gaat, loopt via de *Mollemagang*, zodat de gang die Jan en Henny meer dan tien jaar bijna dagelijks maakten niet snel vergeten zal worden!

Aly Pepping

Henny en Jan hebben zojuist de naar hen vernoemde gang naar Trefpunt van het naambord voorzien. En zijn daar best trots op. (foto Koos van de Belt)

Nieuwe contactpersoon

Per 1 juni is Parry de Raad het aanspreekpunt voor wie iets wil organiseren in Trefpunt.

Het nieuwe telefoonnummer en e-mailadres vind je op thesinge.com/trefpunt.

Er zijn twee uitzonderingen:

- voor begrafenissen blijft Jan Mollema het aanspreekpunt
- voor vaste gebruikers die in eigen beheer van het dorps huis gebruik maken, is penningmeester Annelies Hofstede contactpersoon

Lopend Eten Thesinge 2019: nu al het tweede lustrum!

Vrienden van de eetlust

Net als de negen voorgaande jaren zal ook dit jaar, voor de tiende keer dus, de traditie van het lopend eten in Thesinge worden voortgezet, en wel op zaterdagavond 5 oktober 2019.

De formule van Lopend Eten vindt steeds meer weerklank, maar er is maar één echte: die van Thesinge!

De tijd gaat snel, en daarom willen wij u nu al wijzen op het inschrijfformulier dat deze zomer huis aan huis zal worden verspreid. Dat zal begin september gebeuren, wanneer iedereen

terug is van vakantie. De uiterlijke inleverdatum is 15 september. Dan hebben wij nog een paar weken de tijd om alle gegevens te verwerken, de deelnemers op de hoogte te stellen van hun zorgtaken en de laatste informatie te verstrekken. Voor de nieuwe deelnemers: op het inschrijfformulier staat in detail uitgelegd wat de bedoeling is van Lopend Eten en wat u kunt doen om er aan deel te nemen. Als u daar niet op kunt wachten, loop dan even bij ons langs.

Het experiment van vorig jaar, om de nazit niet in Trefpunt te laten plaatsvinden, maar na het

dessert in de diverse huiskamers, bleek een voltreffer. Het was oergezellig en hier en daar bleef het nog lang onrustig in het dorp. Zo mogen wij het graag horen!

Ook dit jaar roepen wij iedereen weer op er een dolle boel van te maken.

De organisatie van de actie Lopend Eten, een hoogtepunt in het Thesinger uitgaansleven, wenst u een stralende zomer, een ontspannende vakantie en tot ziens aan tafel op 5 oktober!

Christien Huizinga en Ton Heuvelmans

Italiaanse zuidenwind door Frans topensemble

Musica Antiqua Nova organiseert zondag 2 juni om 15.00 uur een concert in de Kloosterkerk in Thesinge.

Rond Monteverdi's beroemde Zefiro Torna (een sonnet van de dichter Francesco Petrarca) weeft Cronexos een boeiend palet van wereldlijke madrigalen en verheven motetten uit het 17^e-eeuwse Italië.

Werken van Mazzocchi, Cazzati, Strozzi, Donati en Frescobaldi brengen zij meeslepend ten

gehore met de virtuoze zink of cornetto als kers op de taart. Cronexos is een ensemble van zangers en instrumentalisten die hun passie in de barokmuziek hebben gelegd. Het ensemble heeft een vaste basis in de Parijse deelgemeente Bois Colombe en geeft optredens in heel Europa. Cronexos laat barokmuziek als nieuw klinken en geeft dat weer in de naam die is samengesteld uit chronos (Grieks voor *tijd*) en nexus (Latijns voor *verbinding*).

Het ensemble bestaat uit Eva Godard (blokfluit,

zink), Federico Yacubsohn (viola da gamba), Barbara Kusa (sopraan) en Nicolas Desprez (klavecimbel).

Na het concert is er de traditionele seizoensafsluiting met een glas goede wijn (of iets anders). Toegangsprijs € 25,00 (tot 30 jaar of Stadspas € 12,50). Kaarten kunnen aan de deur worden gekocht (pinnen niet mogelijk).

Informatie en reserveringen: 050 313 1455 of publiciteit@musciaantiquanova.nl; www.musciaantiquanova.nl.

13^e dorpsrun Thesinge

Noteer alvast de volgende datum in uw agenda: 28 september 2019. Dan klinken weer de startseinen voor de verschillende loopafstanden tijdens de 13^e Thesinger Dorpsrun. U kunt weer kiezen uit verschillende afstanden (4, 10, 21 km en 4 mijl). De kinderen kunnen weer voor de

beker rennen over 600 of 1200 meter. En, niet te vergeten (leuk voor kleine groepen), de estafette van 4 x 4 km. AvecPlezier zal weer zijn uiterste best doen ons na afloop een heerlijke maaltijd te serveren.

Kijk op onze website voor meer informatie en

mocht u niet willen lopen, maar van betekenis willen zijn als vrijwilliger, neem dan contact met ons op: www.thesingerun.nl.

*Met sportieve groet,
Stoffer, Menco, Karline*

Een beter beeld van het verdwenen klooster van Thesinge

Geen grote vondsten, wel een beter beeld van het verdwenen klooster van Thesinge. Dat is het resultaat van het onderzoek dat archeologiestudent Margreet Wieske afgelopen jaar op verzoek van de Historische Commissie Thesinge heeft verricht.

'Een van de meest opvallende kenmerken van het klooster is dat de omgrachting een andere oriëntatie heeft dan de kloosterkerk', zegt Wieske. 'De kerk staat zoals gebruikelijk oost-west, maar de omgrachting is eigenlijk gedraaid. Volgens mij is de ligging van de grachten gebaseerd op de natuurlijke laagtes van het landschap. Daar sluit het verkavelingspatroon ook bij aan.' Deze afwijking van de gewoonte past bij de Benedictijnen, die, anders dan bijvoorbeeld de strengere Cisterciënzers, geen vaste indeling voor hun kloosters hadden.

Voor haar onderzoek, *Benedictijnen in Groningen: Een geofysische verkenning naar de ruimtelijke indeling van het voormalige klooster in Thesinge*, maakte Wieske gebruik van tal van bronnen en onderzoeksmethoden. Zoals hierboven al blijkt, heeft ze gekeken naar hoe en waar Benedictijnen elders hun klooster bouwden, naar de ligging van het Thesinger klooster in het landschap, naar de verkaveling en de hoogteverschillen. Ook heeft ze er het eerdere archeologische onderzoek bij betrokken. Denk aan het onderzoek tijdens de restauratie van de kloosterkerk begin jaren zeventig, en bij de werkzaamheden aan de riolering in de dorpskern, in 2003. Tot slot heeft ze zelf metingen verricht, met een methode om archeologische resten in de bodem op te sporen zonder dat er hoeft te worden gegraven.

Drie bouwfases

Bij het eerdere archeologische onderzoek is vastgesteld dat het klooster, tussen 1183 en 1198 gesticht door pater Hathebrand, drie bouwfases heeft gekend. De eerste fase is de periode van voor 1250. Mogelijk heeft er toen op de plaats van de huidige kapel een houten kerk gestaan, al zijn daar geen sporen van teruggevonden. Uit deze fase is wel een zogenaamde looikuil aangetroffen. Er werd leer gelooid in

Thesinge en er werden schoenen gemaakt.

De tweede kloosterfase duurde van 1250 tot 1400. Het is de fase waarin de bakstenen gebouwen tot stand zijn gekomen, misschien als eerste de uit ongeveer 1250 daterende kloosterkerk. De architectonische kenmerken van de kerk worden tot de romano-gotiek gerekend. In 1786 is de kerk in grootte gehalveerd tot het huidige formaat.

In de derde fase, volgens Wieske rond de veertiende, vijftiende eeuw, vond er een terrein-aanpassing plaats. Ter hoogte van waar nu de Schoolstraat ligt, werd dwars over het kloosterterrein een twaalf meter brede en minimaal 3,5 meter diepe sleuf gegraven. Vermoedelijk was het een gracht, maar het kan ook een insteekhaven zijn geweest, zoals je die soms bij andere kloosters ziet. De sleuf deelde het kloosterterrein in tweeën, wellicht in een clausuur (ten zuidwesten van de gracht) en een voorhof (ten noordoosten ervan). Een clausuur is het afgesloten deel van een klooster waar alleen nonnen en monniken mogen komen. Uit deze periode dateert de waterput, die in de Kapelstraat met een donker vierkant tussen de gele straatklinkers is aangegeven.

Na de Reductie van 1594 volgde de afbraakfase.

Drie grachten

Wieske beschrijft in haar scriptie twee mogelijke liggingen van de kloostergang of kruisgang. Volgens het eerste alternatief hebben de stiepen die ten noordoosten van de kloosterkapel zijn aangetroffen ooit de kloostergang geschraagd (zie fig. 22). Een stiep is een vierkante basis van een fundament, in dit geval gemetseld van kloostermoppen. Het tweede alternatief sluit aan bij het stratenpatroon van de dorpskern in 1832 (zie fig. 23), bij de vergelijkbare ligging van de kloostergang in het zusterklooster in Rottum en bij een opmerking uit 1830 over de woning van de abt: 'De oude pastorij van Thesinge welke in 1823 is weggebroken, was nog een gedeelte van het oude kloostergebouw, dat onmiddellijk aan de zo verhevene kloosterkerk stond; zodat men, door slechts eene binnen-

deur te openen, de kerk konde binnentreden.' Volgens dit alternatief horen de stiepen niet bij de kloostergang, maar bij de abtswoning, later als pastorie gebruikt. Al zou de abtswoning ook ten zuidoosten van de kerk hebben kunnen staan, op de locatie van het schuurtje.

Veel aandacht gaat uit naar de grachten rondom het klooster. Dat zijn er op sommige plekken maar liefst drie geweest: een binnengracht, een middengracht en een buitengracht. Achter de molen, op het golvende veld waar vaak schapen grazen, kun je daar ook nu nog een beetje een beeld van krijgen. Op de wallen tussen de grachten hebben muren gestaan, zo bleek in de jaren negentig uit boringen. De grachten en muren waren nodig voor de verdediging van het klooster. 'Vooral de buitenste gracht kan goed worden geplaatst in de onrustige perioden van de late 15e en 16e eeuw waar de dreiging van invallen groot is', schrijft Wieske. Ze kon niet vaststellen of er om het hele terrein drie grachten hebben gelopen.

Dat er in de omwalling van het klooster een grote poort zat, was bekend, door een beschrijving uit 1830 van het kloosterterrein: 'zijnde 400 schreden in lengte en 200 in de breedte, omringd van gracht en wal; en in het oosten, in de nabijheid van de woning van de wedv. J.E. Vos met eene verhevene poort voorzien geweest, welke des nachts gesloten werd. Het was eene volstrekte onmogelijkheid om des nachts uit deze sterkte te ontvluchten.' Nieuw is dat, met hulp van Wolter Karsijns, de woning van de weduwe Vos, en daarmee de poort, kon worden gelokaliseerd: ongeveer daar waar tegenwoordig de smederij staat. De grote toegangspoort van het klooster stond dus op dezelfde plek als waar je vandaag de dag de dorpskern in gaat.

Metingen

Wieske heeft, bijgestaan door medestudenten en Thesingers, op twee plekken metingen verricht: bij de kloosterkapel en in het weiland achter de molen, het terrein dat in de wetenschappelijke literatuur ook wel de 'Voorhof' wordt genoemd. Daarbij maakte ze gebruik van een elektrische weerstandsmeter. Door twee elektro-

Tatiana
haarstudio

Gediplomeerd Wella Master Color Expert !

Oude - Rijksweg 33 Garmerwolde
Tel. 06 52 689 239

* Groninger Landschap op z'n mooist

Gerard Kingma
reis- en natuurfotografie

Geef een afdruk cadeau - origineel en persoonlijk

Bezoek de website voor het laatste nieuws over workshops en exposities

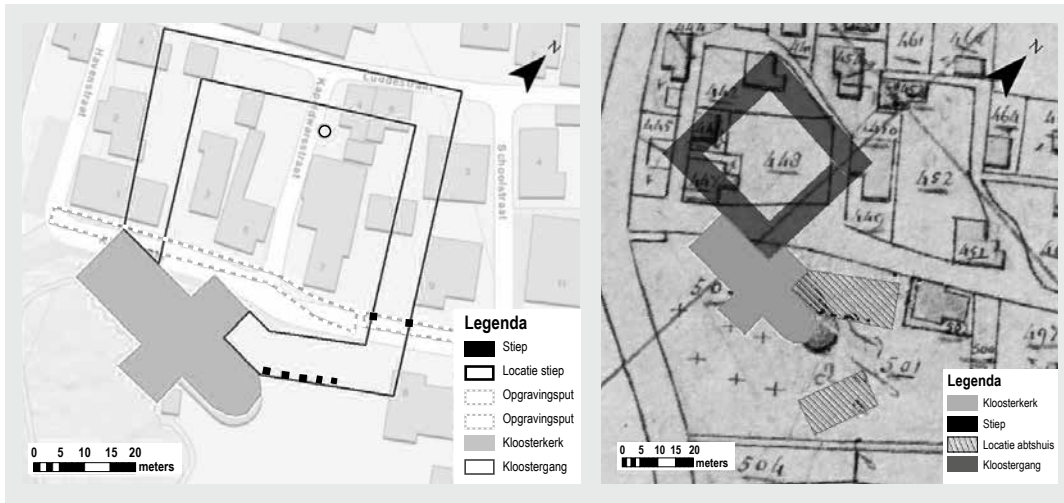
Havenstraat 5 - 9797 PL Thesinge
www.kingma.nu
gerard@kingma.nu
050 3023813

gini werner

info@needser.nl

Links figuur 22:
De stiepen in de geïnterpreteerde kloostergang. Op de kruising van de lijnen staan de twee door het ARC aangetroffen stiepen.

Rechts figuur 23:
Interpretatie van het kloosterterrein met de kloostergang ten noorden van het schip en de twee voorgestelde locaties van het abtshuis.

Naar: Groninger Archieven, kaart: NL-GnGRA_44_962

den in de grond te steken, kon ze nagaan of er bijvoorbeeld funderingsresten in de grond zitten – stenen fundamenteën geleiden minder stroom dan de bodem. In totaal zijn er bijna 3000 metingen verricht en is een gebied van ongeveer 3000 vierkante meter in kaart gebracht. Het was een zeer arbeidsintensieve klus, schrijft Wieske. De metingen bij de kapel laten zien dat de daar bij eerder onderzoek gevonden stiepen nog in de bodem zitten. Ze waren duidelijk te herkennen, als plekken met verhoogde weerstand. Toevallig stuitte Theo de Wit in de periode dat er werd gemeten, bij graafwerk in zijn aan het kerk-

hof grenzende tuin, op een volgende stiep, keurig in lijn met de andere exemplaren. Ook vond hij enkele fraai gevormde stenen, puin van het gesloopte klooster. Op de plekken van de aanhechtingspunten aan de noord- en zuidzijde van de kapel is eveneens verhoogde weerstand in de bodem te zien. Daaruit valt de vorm af te leiden van de muren die ooit aan de kapel hebben gezeten. In de Voorhof had Wieske gehoopt de resten te kunnen herkennen van de kloosterlijke steenoven, die daar in 1974 zouden zijn aangetroffen. Dat is niet gelukt, mogelijk door een verstoring

van de metingen of doordat de resten bij afgravingen van het terrein zijn verdwenen. De verwachte sporen van muren op de wallen waren evenmin duidelijk in de metingen terug te zien. Wieske heeft een groot gebied in kaart gebracht, maar een nog groter gebied is nog niet onderzocht. Ze ziet dan ook verschillende mogelijkheden voor nader onderzoek. Voor haar bachelorscriptie kreeg ze een acht. Via www.rug.nl/research/portal/files/81649681/Wewi_BA_thesis_final.pdf kun je de scriptie van Wieske downloaden en lezen.

Edzard Krol

Showcase café Jägermeister

Laat je vrijdag 7 juni verrassen in café Jägermeister in Garmerwolde met een avond vol oude en nieuwe muziek tijdens de afstudeershowcase van Laura Liz! Er zullen verschillende muzikanten optreden, waaronder zijzelf en haar zus Cynthia en er zullen covers en eigen geschreven nummers ten gehore worden gebracht. Het begint om 20.00 uur en de entree is gratis.

Cynthia en Laura Buitter (fotograaf onbekend)

En verdwenen is Kerkhörn in Garmerwolde (foto Herman Huiskes)

Gezellig snacken in Trefpunt

Tijdens de eerste vrijdagmiddagborrel in dorps- huis Trefpunt op 17 mei bakten Heina van Zanten en Johan Mollema goudgele patat en andere smakelijke snacks. Zo'n veertig mensen wisten het dorps- huis hier-

voor te vinden. Vanwege de beperkte frituur- capaciteit in de keuken duurde het even voordat de bestelling opgediend werd, maar als het gezellig is vliegt de tijd. En dat was zeker het geval.

Het volgende borreluurtje is op vrijdag 7 juni (goede kans op terrasweer!) en daarna elke eerste vrijdag van de maand van 17.00 tot 19.00 uur.

Aly Pepping

ProVoet

Brancheorganisatie
voor de Pedicure

PEDICURE AAN HUIS

Voetverzorging
Astrid de Leeuw

Thesinge

TELEFOON

06 14 49 12 81

E-MAIL

voetverzorging.a.de.leeuw@gmail.com

AANTEKENING DIABETISCHE VOET

AANTEKENING REUMATISCHE VOET

**TAMMELING
Montage**

Ambachtsweg 1

9791 DD Ten Boer

T 050 5425084

M 06 30881547

info@tammelingmontage.nl

www.tammelingmontage.nl

Administratie-
& belastingadviesburo

Ritsema

Uw adres voor:

financiële
administratie
&
jaarverslagen
&
aangifte
Inkomstenbelasting

Luddestraat 6

9797 PM Thesinge

T (050) 3021319

F (050) 3021182

M 06 51533772

STUDIO

302

**Dames & Herenkapper
zonder afspraak!**

MAANDAG GESLOTEN

DINSDAG T/M VRIJDAG:

08.30 - 12.00 UUR

13.00 - 17.30 UUR

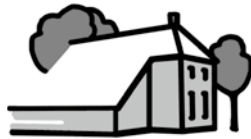
ZATERDAG:

08.30 - 12.00 UUR

12.30 - 16.00 UUR

Lindenstraat 1 - Ten Boer

De Hofstee

Verliezen en veranderen - praktijk voor coaching

Jantje Y. Brouwers

Dorpsweg 15
9798 PC Garmerwolde
06-53 64 46 37

dehofsteecoaching@ziggo.nl
www.dehofsteecoaching.nl

ALFRED OTTENS
BOUWBEDRIJF

Kapelstraat 10
9797 PJ Thesinge

t. 06 25 07 74 46
m. info@alfredottens.nl

Onderhoud Renovatie Verbouw

WWW.ALFREDOTTENS.NL

**INSTALLATIETECHNIEK
BIJ VAATSTRA BV**

KUNT U TERECHT VOOR

*klimaat - en elektrotechniek,
sanitair, loodgieterwerk,
rioleringsbeheer,
zinkwerk en dakbedekkingen*

INSTALLATIES IN DE BREEDSTE
ZIN VAN HET WOORD

Installatietechniek
VAATSTRA B.V.

VERBINDINGSWEG 19
9781 DA BEDUM
TEL. 050 - 3012832

VAATSTRA@VAATSTRA.NL
WWW.VAATSTRA.NL
INSTALLATION CENTER

VISHANDEL
Smit

LEVERANCIER GROOTKEUKEN EN HORECA

Lamsoor 11
9738 AL Groningen

www.vishandelsmit.nl

Telefoon 050 5496150

Fax 050 5496151

E-mail info@vishandelsmit.nl

BIJ AGRI SHOP
**DAGELIJKS
VERS**

BAKKERIJ HOEKSTRA

Kerklaan 2 - 4, Bedum • E: info@bakkerijhoekstra.nl • W: www.bakkerijhoekstra.nl

**Eén van de weinigen
die alles kan reinigen**

0800 020 02 84

PETER KUIL

> RIOOLSERVICE > SCHOONMAAK > SPECIALISTISCH REINIGEN

Foto van de maand

De Landrover van Jan Willem Wormmeester aan de Molenweg in Thesinge staat al een mooi poosje op assteunen voor het vervangen van de wielen (foto Henk Tammens)

Agenda

Elke woensdag

Thesinge, Trefpunt; in juni, juli en augustus is er geen inloopochtend Noaberstee.

Elke zaterdag

Thesinge, Café Molenzicht; vanaf 16.00 uur open.

Zondag 2 juni

Thesinge, Kloosterkerk; 15.00 uur: Musica Antiqua Nova met het ensemble Cronexos. Zie artikel.

Woensdag 5 juni

Garmerwolde, Jeu-de-boulesbaan; 14.00 uur: Jeu de boules met Garmerstee (bij goed weer). Info: Hillie Ramaker, tel. 050 541 5335.

Vrijdag 7 juni

- Garmerwolde, café Jägermeister; 20.00 uur: Showcase Laura Liz. Zie artikel.

- Thesinge, Trefpunt; 17.00 – 19.00 uur: Maandelijks borreluurtje met frituur.

- Thesinge, café Molenzicht; 18.00 uur: Fietstocht Dorpsbelangen.

Weer een mooie route van ongeveer 35 km, uitgezet door Dora Westra en Jakob van der Woude.

- Appingedam; 9.00 uur: Jongeren Top Groningen. Zie artikel.

Zaterdag 8 juni

Thesinge, Martini Manege; 10.00 – 16.00 uur: Special Open Thesinge. Zie artikel.

Vrijdag 14 juni

Garmerwolde; vanaf 18.00 uur: Ophalen oud papier.

Vrijdag 14 en zaterdag 15 juni

Garmerwolde: Slotweekend vv GEO.

Woensdag 19 juni

Garmerwolde, Jeu-de-boulesbaan; 14.00 uur: Jeu de boules met Garmerstee (bij goed weer). Info: Hillie Ramaker, tel. 050 541 5335.

Donderdag 27 juni

Beide dorpen; vanaf 8.00 uur: GoudGoed – zie afvalwijzer.

Zaterdag 29 juni

- Thesinge; vanaf 9.00 uur: Ophalen oud papier.

- Thesinge, café Molenzicht; 19.30 uur: Kaartclub 'De Eendracht'.

Zondag 30 juni

Garmerwolde of Thesinge, locatie volgt; 14.00 – 17.00 uur: Attributen maken voor Zomerspeulen. Zie oproep.

‘De Eendracht’

In verband met Koningsdag werd er op vrijdagavond geklaverjast in café Molenzicht in Thesinge. Nadat de nodige kaarten over de tafel waren gegaan, kwam de volgende uitslag tevoorschijn:

Kees Steenhuis	6524
Rieks Ridder	6405
Grietje Ridder	6259

De volgende klaverjasavond is op de vertrouwde laatste zaterdag van de maand, en wel op 29 juni om 19.30 uur in café Molenzicht in Thesinge. Iedereen is welkom!

Dick Verweij

Colofon

Eindredactie

Garmerwolde

Hillie Ramaker-Tepper 050 541 5335
Marja Wijnand-de Poel 06 41 160 523

Thesinge

Yvonne Broekhuizen 06 51 033 796
Rudy Noordenbos 06 54 604 339

Fotograaf Garmerwolde

Vacant

Fotograaf Thesinge

Koos van de Belt 050 302 3432
Henk Tammens 06 50 257 853

Penningmeester

Tjakko Tjakkes 050 549 9344
W.F. Hildebrandstraat 61
9798 PH Garmerwolde
Bank: IBAN NL74 RABO 0320 7057 49
t.n.v. Garmer en Thesinger Express

Abonnementen

Abonnementsgeld: € 16,50 p.j.
Bij autom. incasso: € 13,50 p.j.
Postabonnees: basistarief + porto
Prijs losse krant: € 1,50

Bezorgklachten

bezorgen@gentexpress.nl
of bel met de redactie

G&T Express op het internet

www.gentexpress.nl

Opmaak Aly Pepping Thesinge

Druk NetzoDruk Groningen

Oplage 525 exemplaren

Volgende krant komt uit op 28 juni 2019.

Kopij inleveren uiterlijk

zondag 16 juni vóór 18.00 uur via:
gentexpress@hotmail.com,
Dorpsweg 26 of G.N. Schutterlaan 16.

Beste dorpsgenoten,

Onze dochters Junah en Janoah zijn de afgelopen weken wellicht bij u aan de deur geweest om een sleutelhanger te verkopen waarvan de opbrengst naar KWF Kankerbestrijding gaat. Begin juni gaan wij als gezin de Alpe d'Huez op en doen we vrijwilligerswerk. Via deze weg willen we u bedanken voor de donatie.

Tot nu toe hebben Junah en Janoah maar liefst 75 euro ontvangen, dit bedrag storten de meiden op hun eigen actiepagina.

U kunt ze volgen op de website www.opgevenisgeenoptie.nl. Via de zoekbalk zoeken op naam van Junah of Janoah Meijer.

Vriendelijke groeten, Richard, Patrizia, Junah en Janoah

PS Als u nog een donatie wilt doen dan is die uiteraard van harte welkom!

Wist-u-dat...

- er tot nu toe 59 brillen zijn ingezameld voor de actie van Lions Club Westerkwartier?
- de brillen uit zowel Garmerwolde, Thesinge als St. Annen komen?
- de actie nog niet voorbij is?
- u uw oude bril dus nog steeds voor het goede doel kunt inleveren bij Herman Huiskes?
- peuteropvang de Benjamin na de zomervakantie gewoon weer open is?
- de peuters en hun ouders uit Thesinge hier heel mee zijn?